

szer előkerülése volt. Méreteire jellemző, hogy lényegében az egész ásatási területet (45×40 m, 1800 m²) elfoglalta. Egyelőre azonosítatlan, ipari jellegű tevékenységet végeztek rajta, valamely anyagnak a mosására használták. Szerkezete a következőképpen nézett ki: egy K-Ny-i irányú csatorna főág (szélessége 80 cm, mélysége 60 cm) a nyugati irányban 8 alágra bomlott (szélességük átlagosan 60 cm, mélységük 40–60 cm), melyek először D felé, majd különböző ívekben K felé kanyarodtak. A főághoz közelebb lévőek szinte félkörösen, az egyre távolabb lévőek fokozatosan szélesebb ívben. Az árkok egy nagyjából 20 m hosszú, 7 m széles, É-D-i irányú, lapított ovális alakú gyűjtőtóba futottak bele. Azok az árkok, amelyek közelebb voltak a főághoz egyenesen, azok, melyek távolabb, egyre nagyobb ívvel kanyarodtak a tó déli végéhez. A gyűjtőtó közepe táján egy törtkőből szárazon rakott kávájú kút mélyült a földbe. Mivel jobbára a teljes szerkezet előkerült, ezért rekonstruálni lehet a „működését” is. A kútban állandóan megtalálható, esetleg a tómederbe túlfolyó természetes talajvizet felmérték a főágba, amely végigfutott azon és egyenletesen eloszlott az alágakba. Itt átmosta a számunkra még ismeretlen anyagot és visszaömlött a tóba. Az árkokban talált leletanyag a 15. sz. elejére keltezhető, a tómeder betöltésében 15. sz. közepén használt, aljáról 14. sz. végi kerámia került elő. Feltételezzük, hogy az árkok rövidebb ideig voltak használatban, mint a tó és a kút.

A várthoz képest jóval kevesebb *Árpád-kori* objektum került elő. Lényegében csak egy félig földbe mélyített veremházat találtunk, de a kemence hiánya miatt inkább tárolóhelyiségnek tartjuk. A réteganyagban is csak rendkívül kis mennyiségű 13. századi kerámia volt.

A leletek között kiemelkedő jelentőségűnek számít egy teljesen ép bronzpecsétlő török felirattal és egy kerámiából készült domborműves lap töredéke. A Krisztus töviskoszorúval való megkoronázását ábrázoló jelenet igényes kidolgozása, valószínűleg dél-német műhely műve.

Munkatárs: Prokopp Margit régészhallgató.

BENDA JUDIT – HABLE TIBOR

60. Budapest, III. Aquincum polgárváros Ró

A BTM Aquincumi Múzeuma 2005-ben számos nagy beruházáshoz kapcsolódóan végzett régészeti feltárást az aquincumi polgárváros területén. (Lásd az *illusztrációt a 196. oldalon!*)

A 2005. május 7. és augusztus 2. között megszakításokkal végzett munka a szentendrei HÉV római kori várost átszelő szakaszának rekonstrukciójához és a Szentendrei út felújításához kapcsolódott. A sokszor igen mostoha körülmények és a szűk határidők ellenére minden előkerült jelenséget sikerült megfelelő módon dokumentálni. Külön kiemelnénk, hogy az építési munkák során semmilyen megtartandó régészeti emlék (pl. fal, tetőomladék stb.) nem károsodott.

A rekonstrukció során oszlophelyeket, kábelárkokat alakítottak ki, ezeket feltártuk, metszeteiket dokumentáltuk. Nagyobb felületű munkára azonban csak a sínparók felszedése után, a zúzottkő-ágy eltávolítása után nyílt lehetőség.

A polgárváros középső szektorában legutóbb az 1977–1979 között elvégzett Szentendrei út szélesítéséhez és a HÉV sínek áthelyezéséhez kapcsolódóan volt lehetőség feltárássra és műemléki helyreállításra. Ekkor került sor az *aquaeductus* pillérsorának, az azt K felől kísérő utca, és *tabernasor* hátsó traktusainak feltárássára, illetve az ún. *forumkörzet* alaprajzának tisztázására.¹

A jelenlegi felújítás során a római kori települést É-D-i irányban több területen érintették a munkálatok. A pontszerű munkahelyek miatt az előkerült falrészleteket, járósínteket, omladékokat nem lehetett ismert épületekhez kötni, ezért – ahol lehetett – a keleti városrész ismert épületeihez tájoltuk őket.

A város északi falán kívül, az amfiteátrum magasságában (HÉV megálló peronja) kábelfektetés során É-D irányú, fehér murvás, habarcsos útfelület-részlet mutatkozott (1). Korhatározó leletanyag hiányában a konstrukciót nem lehetett keltezni.

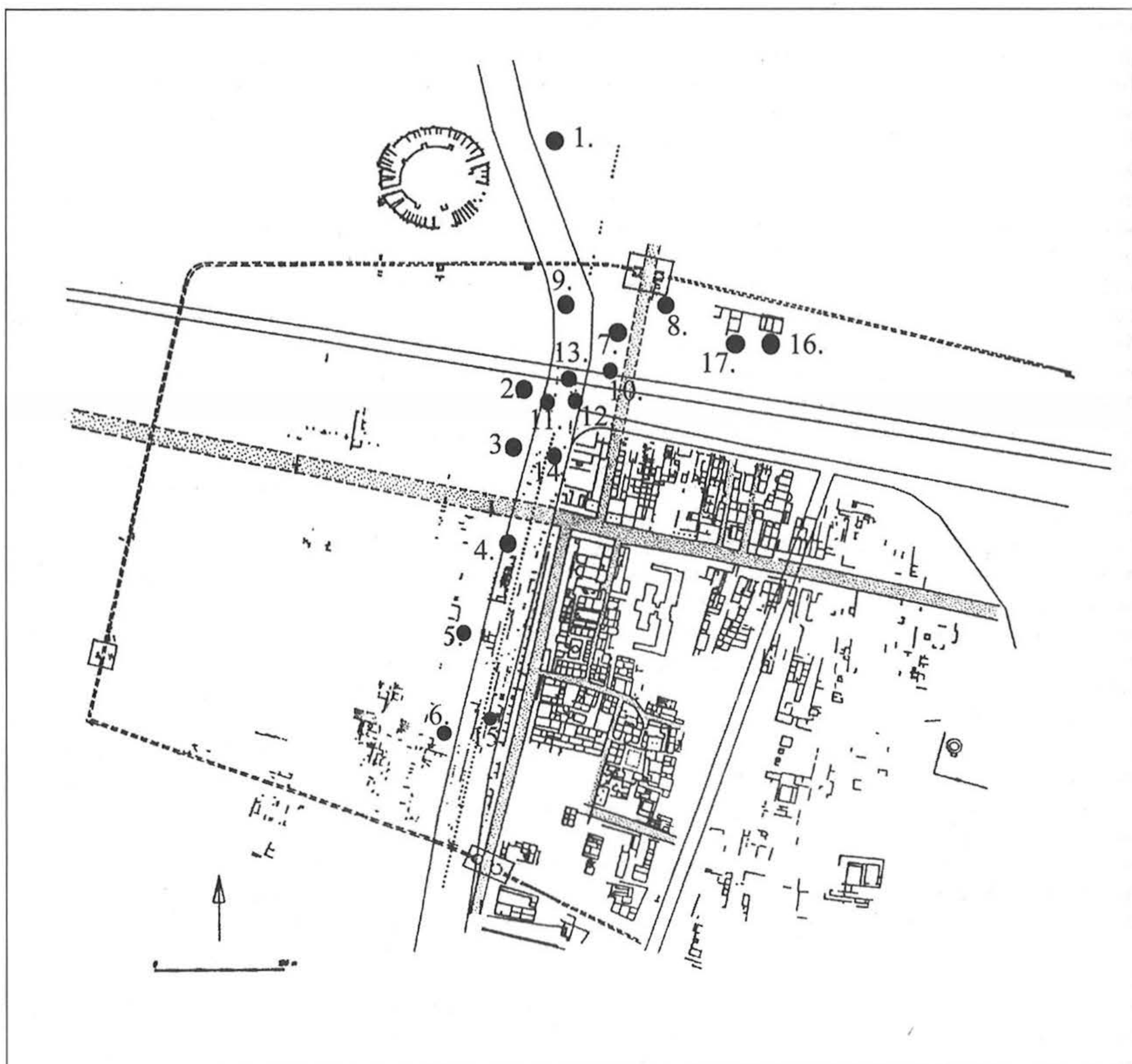
Dél felé, a *forumtól északnyugati irányban* (vasúti töltés déli oldala) csak bolygatott rétegsorokat tudtunk megfigyelni oszlopalapozásokban (2). A mai felszín alatt kb. 1,8 m mélységben bukkant csak elő bolygatatlan szint, objektum nem került elő.

A *forum* magasságában több ponton is végeztek fölmunkákat: oszlopalapozás és kábelfektetés során egy épület É-D-i és K-Ny-i falrészleteit (azaz falsarkot) sikerült azonosítani, hozzá tartozó terrazzopadlóval, fellette égés- ill. omladékrétegekkel (3). Az É-D-i fal Ny-i oldalán fehér vakolatot is megfigyeltünk. A fal mellett négyzetes alaprajzú faoszlop helye is mutatkozott. A közeli kábelárkokból küszöbkő töredékei kerültek elő, másodlagos helyzetben. A forum déli részének magasságában egy további K-Ny-i falszakasz is előkerült, szórványként egy 4. századi kisbronz éremmel.

Ugyanebben a zónában kialakított további oszlopalapokban épület- és tetőomladékokat dokumentáltunk. A bontások során nagy mennyiségű leletanyag is előkerült (kerámia, terra sigillata, állatcsont).

Déli irányban, a *polgárváros középső részén* több újabb oszlophelyet alakítottak ki, ezekben épületomladékok, planírozások és terrazzopadló-részletek mutatkoztak (4). Újkori anyaggal kevert, épületomladékos foltokat dokumentáltunk ugyanitt a zúzottkő felszedése során is.

1 Póczy K.: Aquincum – castra, canabae, colonia. BudRég 25 (1984) 15–25. 20–21.; Zsidi P.: A Budapesti Történelmi Múzeum ásatásai és leletmentései 1976–1982 között. 21. Aquincum polgárváros. Hrsz: 19418, 19430, 19695. BudRég 25 (1984) 461–462.; Kaba M.: A Budapesti Történelmi Múzeum ásatásai és leletmentései 1976–1982 között. 95. Szentendrei út. BudRég 25 (1984) 473.

A *macellum* magasságában a pályatükör alatt igen magasan egy épület több falrészlete került elő (5). Az értelmezhető alaprajzot mutató épületnek a fűtőcsatornáját sikerült feltárni, terrazzopadló-töredékekkel. Az épületet K-i irányból fűtötték, előkerült *praefurniuma* is.

A város déli részén (a mai romkert déli határával szemben) egy K–Ny-i irányú falszakaszt bonthattunk ki, öntött padló részletével (6).

A város déli falán kívül is több alkalommal végeztek földmunkákat, de itt már az igen vastag újkori feltöltés miatt régészeti jelenségeket nem tudtunk megfigyelni.

A régészeti munka során mélyebb rétegeket is érintő feltárássra nem volt lehetőség, csak a felszínen előkerült jelenségeket dokumentálhattuk. Munkánkat lézerszkenneres felmérés gyorsította, így a sokszor extrém körülmények között zajló munka ellenére is pontosan dokumentáltuk az előkerült jelenségeket. Bár a munka során – mint említettük – elsősorban pontszerű adatokhoz jutottunk, a rekonstrukció által érintett teljes felü-

letet (mintegy 400×10 m) geofizikai módszerrel, talajradarral is átvizsgáltuk. A felmérés eredményeinek kiértékelése ugyan jelenleg is tart, az azonban már most látszik, hogy a mérési eredmények a polgárváros topográfiai képét sokban kiegészíthetik, illetve azok a korábbi kutatások során nyert információkat is értelmezhetővé teszik.

2005. augusztus 10. és október 26. között több ütemben végeztük a Szentendrei út felújításához kapcsolódó régészeti kutatásokat. Az útrekonstrukció során nagyméretű és mélységű földmunkákat végeztek. A feltárt felületek nagy része 2×3 m alapterületű, 2 m mély gödörök vagy 0,6–1 m széles, 1–1,5 m mély árkok, melyek nagy részét meglévő vezetékekre nyitották, így legtöbbször csak a metszetalakokat tudtuk dokumentálni.

A területen korábban 1977–1979 között zajlott régészeti feltárás. Ekkor került sor a települést É–D-i irányban átszelő vízvezeték pillérsorának, az itt haladó útnak és a város É–D-i főútját nyugat felől szegélyező

tabernasor hátsó traktusának feltárássra, a *forumkörzet* alaprajzi tisztázására és részben műemléki helyreállítására.² A jelenlegi földmunkák a polgárváros ÉÉK-i, illetve D-i részét érintették; általában erősen bolygatott rétegsorokat tudtunk csak megfigyelni.

A város É-i részén megnyitott felületekben, az É-i városfalán kívül az újkori bolygatások miatt már nem voltak értékelhető jelenségek. Közvetlenül a városfalán belül római épületek elplanírozott maradványai, épületomladékok mutatkoztak, többnyire erősen elpusztult állapotban (7). A terület északi részén 1979-ben Zsidi Paula azonosította és tárta fel a polgárváros északi városkapujának tornyait, árkait és a városból kivezető „A” utca részletét.³ A jelenlegi földmunkák során a Krempelmalom falrészletei is előkerültek (8). Ugyanitt, kissé Ny felé (a Szentendrei út burkolata alatt) az omladékok alatt már csak egy korábbi kőporos járószint, majd a polgárváros É-i részén több helyen megfigyelt feketésbarna agyag és a sárga agyagos altalaj mutatkozott (9, 10). Dél felé már É-D-i irányú falak is jelentkeztek sóderes járószint-maradványokkal. Ezeket egyelőre nem tudjuk ismert épületekhez kötni. A fentiek mellett köves omladékokat és agyagtégla-planírozásokat is dokumentáltunk. Alattuk megfigyeltünk egy sötétbarna agyagos réteget majd a sárga altalajt. A Szentendrei út nyugati oldalán igen jó állapotban, „magasan” megmaradt vakolt falat és járószintet dokumentálhattunk (11). Ugyanezen a területen a Szentendrei út korábbi fázisait, a patakot átívelő újkori híd alapozását is megtaláltuk (12). Az újkorban sűrűn bolygatott rétegekből római felirattöredék is előkerült.

A polgárvárosi *forumtól* ÉNy-ra ismét megfigyelhetjük a tavalyi évben már dokumentált É-D-i irányú falrészletet és égérszinteket, illetve alattuk a feketésbarna agyagot és a sárga altalajt (13).⁴ A *forummal* szemben, Ny felé az erősen bolygatott nyugati metszetben feltehetően a *forum*-komplexumhoz tartozó K-Ny irányú kőfalak részleteit, vörös égett és faszenes szinteket (járószintek?), omladékokat és alul az ismert feketésbarna agyagot és a sárga agyagos altalajt figyeltük meg (14). A polgárváros északi részén nyitott felületekben tehát többnyire azt tapasztalhattuk, hogy a városfalán kívül, illetve annak közvetlen belső környezetében már igen lepusztult állapotban maradtak meg az emlékek. A Pók utcai kereszteződésben elég magasan kerültek elő épületomladékok, míg közvetlenül a töltés É-i lábánál ugyan ismét erősen lepusztult állapotban, de már falrészletek is mutatkoztak, járószintekkel. Érdekes megfigyelés,

hogy ez utóbbi helyen K felé csökkenő intenzitású jelenségsort tapasztaltunk (nem volt nyoma pl. falnak, és az „A” utca vonalát sem találtuk) nagyrészt szintén erősen elplanírozva. A vasúti töltés déli oldalán, a városközponthoz közelebb eső részeken, változó állapotban ugyan, de mindenütt előkerültek épületmaradványok. A metszetekben mutatkozó sárga altalaj és feketésbarna agyag magasságadatai ugyan pontszerűek, de feltételezhető, hogy a terület kb. a vasúti töltés zónájától D felé lejtett (mélyebbek a falalapok is), a töltés É-i oldalától É felé pedig emelkedett.

A város déli részén kevesebb földmunkát végeztek. A városfalán belül, a romterület déli határával szemben Ny felé a helyreállított *taberna*-k egyikének folytatásaként egy K-Ny irányú falrészlet került elő, amely közel 2 m magasan, igen jó állapotban maradt fenn, alsó részén fehér vakolattal (15). Sok földmunka zajlott a déli városfalán kívül is, itt az igen vastag újkori feltöltés miatt régészeti réteg, jelenség nem került elő. A földmunkák mellett az idei évben sor került a Szentendrei út két sávja között, az 1977-79-ben helyreállított vízvezeték-pillérsor területének megtisztítására és az itt húzódó modern támfal rekonstrukciójára. A munkálatokat itt is figyelemmel kísértük, a korábbi feltárások által érintett területen újabb jelenségeket nem tudtunk megfigyelni.

A Szentendrei út rekonstrukciójához kapcsolódó régészeti munkák tanulsága, hogy bár a terület ásatásokkal korábban nem érintett részeit komolyan bolygatták a különböző közművek, a római város épületei, járószintjei és omladékai a legtöbb ponton még jól vizsgálhatók.

2004. november 10. és december 6., illetve 2005. május 10. és július 1. között végeztük az ún. „Aquincumi Híd és kapcsolódó úthálózata” c. project tervezéséhez szükséges örökségvédelmi hatástanulmány előkészítő régészeti feltárássait, az aquincumi polgárváros É-i városfalán belül, annak közvetlen közelében (Pók u. vonala).

A terület közvetlen környezetében két alkalommal folyt régészeti kutatás. 1946-47-ben Szilágyi János ugyan ezen a területen három kisebb, hosszúkás alaprajzú épületet talált (LXIV-V. épületek: raktárhelyiségek?) útrészlettel, illetve az északi városfal egy kisebb szakaszát.⁵ A területtől ÉK-re, már a város falán kívül (Pók u.-Péter u. sarka) 1984-ben Zsidi Paula épületrészletet és útfelületet regisztrált.⁶ A telek nyugati szomszédságában (III. Pók u. 1.) szintén az idei évben és e projekthez kapcsolódóan került sor szondázó jellegű feltárássra, ott a Szilágyi J. által LXV. számúként azonosított épület K-i falszakasza került elő.

2 Lásd az előző jegyzetet!

3 ZSIDI P.: A Budapesti Történeti Múzeum ásatásai és leletmentései 1976-1982 között. 82. Pók u. - Krempelmalom. Hrsz: 23276/2. BudRég 25 (1984) 471-472.

4 T. LÁNG O.: Az Aquincumi Múzeum kisebb feltárássainak helyszínei és eredményei a 2004. évben. 17. Budapest, III. ker., Szentendrei út (Hrsz: 193210) 227-228.

5 SZILÁGYI J.: Jelentés a Fővárosi Ókortörténeti (Aquincumi) Múzeum kutatásairól és szerzeményeiről az 1945-1948. évek folyamán. BudRég 15 (1950) 303-331.

6 ZSIDI P.: III. Pók - Péter u. BudRég 25 (1984) 472, nr. 83.

A Pók utcai Csatornázási Művek területén (Hrsz.: 23229/1) ismét megnyitottuk a 2004. év késő őszen visszatemetett kutatóárokot, amelyet É-D-i irányban húztunk az Aranyhegyi-pataktól a Pók u. vonaláig (16).⁷ A feltárás a jelenlegi felszín alatt közel 4 m mélyen folyt, így dúcolásra is sor került, illetve a folyamatosan feltörő talajvíz is akadályozta a munkát.

Az igen vastag (2,5 m) újkori feltöltésből (amely valószínűleg Szilágyi J. kutatásait követően, 1947-től került a területre, árvízvédelmi célból) római kori oszlop-bázis is előkerült. A feltöltés iránya jól mutatta az akkori terepviszonyokat: a patakparti terület erősen lejtett mind déli, mind pedig keleti irányba.

A töltés alatt az árok teljes hosszában (kb. 22 m) egy É-D-i irányú, 60 cm széles, habarcsba rakott kőfal vonult végig, leágazás nélkül. A falvonulat feltehetően a Szilágyi-féle LXIII-LIV. számú hosszúkás alaprajzú épületek egyikéhez tartozott. A fal erősen megdőlt – helyenként ki is borult – kelet felé, omladékai a fal mindkét oldalán megtalálhatók voltak. A kutatás során egyértelműen kiderült, hogy a fal Ny-i és K-i oldalán más-más rétegsorral kell számolnunk.

A fal nyugati oldalán, a legújabb kori feltöltés alatt további DNy-ÉK-i, illetve egy K-Ny-i árok bolygatta a római rétegsorokat. Ezek alatt, az árok szinte teljes hosszában két rétegben elplanírozott újkori anyaggal kevert római habarcsos, épülettörmelékes szintek jelentkeztek: ezekből vörös sávós freskótöredékek mellett nagy mennyiségű kerámiaanyag is származik. Alattuk vékony kavicsos szint, majd vastag, változatlanul újkori homokrégteg mutatkozott, felületén É-D-i irányú, a fallal párhuzamos sávokkal (keréknyomok?). Ez alatt egy, a fallal párhuzamos, sötétbarna agyagos betöltésű, teknős aljú, nagy valószínűséggel vízelvezető árok következett. Az újkori rétegsor alját ismét egy sárga homokrégteg jelezte, alatta a polgárváros északi részén, több helyen megfigyelt erősen vizes, fekete, agyagos szint mutatkozott. Az ezen a területen legkorábbinak tartható római kori rétegből nagy mennyiségű állatcsont került elő, illetve pollenmintát is gyűjtöttünk. A természettudományos vizsgálatok eredményei szerint a későbbi polgárváros északi része a római kor kezdeti szakaszában még mocsarasabb, sással és egyéb vízinövényekkel benőtt rét lehetett. A geopedológiai vizsgálatot dr. Mindszenty Andrea és Horváth Zoltán, a malakológiai vizsgálatot dr. Krolopp Endre, míg a pollenanalízist Medzihradzky Zsófia végezte, munkájukat ezúton is köszönöm.

A fal Ny-i oldalán az újkori – feltehetőleg az árvízvédelemmel összefüggő – tereprendezések tehát szinte teljesen leborotválták a kultúrrétegeket: az egykori épülethez tartozóan semmilyen járósíntet, eredeti omladékot nem sikerült dokumentálnunk, csak a legkorábbi római kori talajszint volt megfigyelhető.

A fal keleti oldalán, az újkori töltés alatt rómaival kevert újkori szintet találtunk, majd alatta már a fal nagy mennyiségű, kidőlt kőomladékát találtunk. Az omladék, amely a teljes felületen végighúzódott É-D-i irányban, igen vastagnak bizonyult. A bontások során egyértelművé vált, hogy az omladék egy, a fallal párhuzamos árok betöltése, amely minden bizonnyal a Szilágyi-féle falkutató árok volt. A fal erős K-i irányú dőlésének is a kutatóárok kiásása lehetett az oka. Az épületfal ezen, K-i oldalának kövei, egyelőre ismeretlen okból néhány helyen erősen átégett állapotban voltak.

Az újkori bolygatás alatt vastag szürke homokrégteg következtek, majd két különböző jelenség kezdett körvonalazódni. Egyrészt a római kori épületfal mellett, azzal párhuzamosan kb. 3 m széles, É-D-i irányú út földrétegeit találtuk, ezeket mélyebb kátyúk szabdalják, amelyekből nagy mennyiségű kerámiaanyag, üveg-edény, amphora (rhodosi), terra sigillata anyag és meglepően nagyszámú, kerámiatöredékből faragott játékkorong, illetve alsó szintjéről egy igen kopott Agrippa(!)-nagybronz került elő (postumus veret). A rétegeket láthatóan többször előntette a víz (rozsdafoltos, szabálytalan elszíneződések), az ép edények magas száma is arra utal, hogy hirtelen kerülhetett víz a területre. A szórványként több ponton előkerült laposabb kövek az egykori burkolathoz tartozhattak. A kátyúk kirajzolta keréknyomok távolsága 140 cm, amely megfelel a római kocsi tengelytávolságának.⁸ Az útról egy trachitból faragott hypocaustum-oszlop is előkerült, másodlagos helyzetben.

Az út K-i oldalán újabb épület homlokzata nyílt, erre utalnak azok a kavicsos, illetve épülettörmelékes szintek, amelyek már a tanúfal alá húzódtak és a metszetek tanúsága szerint lejtettek az út felé. Az épülethez egyik fázisában *porticus* is tartozhatott: erre utalnak az É-D-i irányítású, kövekkel körberakott faoszlopok maradványai. Összesen 4 ilyen oszlophelyet regisztráltunk. Ez azonban a már említett igen korai, fekete agyagos szinten mutatkozott, amely azt jelezheti, hogy ez az útvonal, illetve épület már a megtelepedés korai időszakában is létezett.

A feltárás során tehát a kőépület alaprajzát és funkcióját ugyan nem sikerült tisztázni, de a polgárváros szerkezetére és a terület korai használatára vonatkozóan fontos új információkhoz jutottunk: a kőépületet K felől É-D-i irányú utca határolta, amelyet egykor kőlapokkal burkoltak. A keréknyomokból és az útrétegekből előkerült nagy mennyiségű ép leletanyag gyakori előntésre utal. Az út K-i oldalát újabb épületek szegélyezték, egyikük legkorábbi előzményéhez faoszlopos homlokzat tartozott. Az útrétegek kátyúiból előkerült Agrippa-érem és egyéb

7 T. LÁNG O.: Budapest, III. ker., Pók u. (Hrsz.: 23229/1). AqFüz 11 (2005) 225–227.

8 További irodalommal lásd T. LÁNG O.: Control Excavations in the Territory of the Civil Town of Aquincum: the so-called „Testvérhegy-villa”. Balácai Közlemények 9 (2005) 343–360., 347.

korai leletanyag arra utal, hogy a római hódítás legkorábbi időszakában is használták már a területet.

Az „Aquincumi Híd és kapcsolódó úthálózata” c. projecthez tartozó következő megkutatott terület a Ny felé szomszédos, Pók u. 1. sz. telek volt (17). A telken mindössze 30 m²-nyi területet tárhattunk fel, amelynek eredményeképp megállapíthattuk, hogy az a nagyméretű bolygatás, amely a szomszédos telek Ny-i felében megfigyelhető volt, itt már nem érint további régészeti rétegsort.

A területen az igen vastag (2 m) újkori feltöltés alatt már megjelent egy É-D-i irányú, római kori habarcsba rakott kőfal, amely a korábbi rajzi dokumentáció alapján azonos a Szilágyi J. által 1946–47-ben részben feltárt LXV. épület K-i falával.⁹ A fal két oldalán a korábbi kutatóárkok is előkerültek.

A falhoz tartozó rétegsorok közül tetőomladék-részletet, K felé pillért és visszabontott falrészletet, illetve egy vékony sóderes járósínt-darabot sikerült azonosítani, majd ezek alatt a fal Ny-i és K-i oldalán is vastag homokos-márgás rétegsorok következtek.

A feltöltési rétegek alatt már a fal széles zoklirésze következett, illetve erre ráhúzódva K felé nagyobb köves réteg, Ny-i irányban pedig ismét egy kavicsos szint mutatta a következő, a kőfalas periódushoz tartozó legkorábbi járósínt-horizontot.

A zokli alatt újabb falalap szabálytalan, földbe rakott törtköves részlete került elő, illetve ez alatt már a legkorábbi római kori rétegsor mutatkozott, világos és sötétszürke homokrétegek és legalul a már több területen regisztrált feketésbarna agyagréteg formájában. Ez utóbbi sajnos a gyorsan emelkedő talajvíz miatt nem volt vizsgálható. Ebből a rétegből pannoniai pecsételt kerámia és lezoux-i(?) terra sigillata töredéke származik.

A fenti rétegsor alapján tehát egyértelműen látszik, hogy a polgárváros É-i részének épületei itt még jó állapotban, részben járósíntekkel együtt maradtak meg. Szintén jól vizsgálhatók a legkorábbi római kori periódus maradványai is.

Munkatársak: Hárshgyi Piroška, Lassányi Gábor, Zsidi Paula régészek.

T. LÁNG ORSOLYA

61. Budapest, III. Beszterce utca 4–6.

Ró

2005. június 6. és október 21. között építkezést megelőző feltárást folytattunk a telken, amely a katonaváros DNY-i területén, az amphitheatrum közelében található.

A legkorábbi objektumok K–Ny-i irányú vízlevezető árkok voltak, amelyeket feltehetően a hegyről származó agyagcsuszamlást követően már nem újítottak

meg. A telek középső részén K-ról Ny-i irányba erősen lejt a terület. A mélyedésben agyagtéglás planírozási rétegeket figyeltünk meg. Feltehetően a markomann háborút követő tereprendezések során a még mindig mélyebb Ny-i területeket laza feltöltéssel egyenlítették ki.

A feltárás során a legiotábor déli kapujából (porta principalis dextra) kivezető, É–D-i irányú, többszörösen megújított út folytatását találtuk meg. Az útnak a Ny-i szélét találtuk meg, teljes szélességben nem állt módunkban feltárni, mert nyomvonala a jelenlegi utca alá esett. A Ny-i oldala mentén vörös kövekből épített csatornaaknát (túlfolyót vagy tisztítóaknát) tártunk fel, viszonylag jó állapotban. A hozzá tartozó csatornavezeték folytatása nem maradt meg. A különböző, egymástól kissé eltérő útszéleket a megújítások és egy későbbi nagy beásás elpusztította. A legkorábbi kőből épített út alját nagyobb kövekből építették, majd erre egy vékonyabb sóderréteg került, amelyet végül lapkövekkel fedtek. A lapköves útburkolatot már csak a legfelső útrétegnél állt módunkban megfigyelni. A megújítások során az új útrétegekhez nem készítettek többrétegű alapozást, hanem egyszerű sóderréteget terítettek el. Az eddigi kutatások alapján úgy tűnik, hogy az É–D-i utat természetes kiemelkedésre építették, ettől Ny-ra és D-re a terület erősen lejtett. Az út Ny-i felén épületre utaló nyomokat a későbbi bolygatások miatt nem nyílt lehetőségünk megfigyelni, talán egy épület kövezett-sóderes járósíntjére utal a kutatási terület ÉNy-i részében megfigyelt vörös sóderes felület.

A legkésőbbi É–D-i irányú úttal egyidejűleg, arra merőlegesen egy K–Ny-i irányú utat létesítettek, amelynek nagy, fehér téglalap alakú kövekből épített alapozása teljesen eltér az É–D-i irányú úttól. Az említett K–Ny-i irányú út mellékút vagy bekötőút lehetett a jelenlegi Bécsi út alatt húzódó római úthoz. Arra nincs adatunk, hogy ellenkező irányba, K felé az amphitheatrum felé is továbbvezetett-e. Az útkereszteződés nyomait a későbbi beásások nagyrészt elpusztították.

A késő római korban az É–D-i út funkcióját elvesztette, amelyre a késői beépítések falkiszedései utaltak. A mészégető kemence és az útrétegre planírozott vörös agyagos réteg (talán tűzhely vagy kemence) már a római kort követő létesítményekre utal.

KIRCHHOF ANITA

62. Budapest, III. Bécsi út 64.

Ró

2005 júniusában megelőző feltárást végeztünk a (Hrsz.: 14740/1) telken. A Kis-Kecske hegy K-i lejtőjén fekvő ingatlanon ismét az aquincumi canabae territoriumához tartozó, Kr. u. 2. és 3. századi temető csontvázas, illetve hamvasztásos rítusú sírjai kerültek elő. A beépítésre szánt telek teljes felületét (467 m²) sikerült feltárunk.

HABLE TIBOR

⁹ SZILÁGYI J.: Jelentés a Fővárosi Ókortörténeti (Aquincumi) Múzeum kutatásairól és szerzeményeiről az 1945–1948. évek folyamán. BudRég 15 (1950) 303–331., 311–312.